

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЗМІСТУ СТАБІЛІЗАЦІЇ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНИХ ВІДНОСИН

В статті сформульовано зміст поняття «стабілізація фінансово-кредитних відносин», проведено дослідження методичного, теоретичного та нормативного аспектів його формування.

В статье сформулировано смысл понятия «стабилизация финансово-кредитных отношений», проведено исследование методического, теоретического и нормативного аспектов его формирования.

The article defined the concept «stabilizing of financial-crediting relations», research of methodical, theoretical and normative aspects of his forming is conducted.

Ключові слова: фінансові відносини, кредитні відносини, стабільність фінансово-кредитних відносин, стабілізація фінансово-кредитних відносин.

Стабільне та збалансоване функціонування фінансово-кредитної системи країни забезпечує оптимальний розподіл та перерозподіл фінансових ресурсів країни між основними її елементами (сферами, галузями, територіями тощо), та виступає чинником стимулювання економічного розвитку.

Поняття «стабільність» є одним з вагомих у вченні про розвиток економічної системи і займає в ньому одне з центральних положень. Складність та невизначеність змісту даного терміна полягає в тому, що на сьогодні не існує єдиного або хоча б панівного визначення терміна «стабільність фінансово-кредитних відносин».

Визначення будь-якого поняття має містити два елементи:

ї перший – характеризувати певне загальне явище, складовою якого є досліджуване;

ї другий – вказувати на характеристики, що дають підстави для виокремлення з загального саме досліджуваного поняття.

В загальному розумінні стабільним називається стан, за якого при виникненні зовнішніх впливів елемент (система) спроможна відтворювати попередній стан за допомогою лише внутрішніх сил.

Поняття «стабільність» ототожнюється з такими поняттями, як стійкість, сталість та характеризує «...здатність системи функціонувати, не змінюючи структуру та знаходитись у рівновазі, підтримуючи сталість у часі» [1]. Окремі автори вважають, що стабільність характеризує здатність системи «...протистояти зовнішньому та внутрішньому впливу, зберігаючи стійку рівновагу та надійність протягом певного проміжку часу» [2, с.34].

На думку О.В.Крухмаль, стабільність передбачає «...акцентування уваги на здатності до постійного відтворення» [3; с.44]. А.Ю.Юданов зазначає, що стабільність «...демонструє здатність перебувати в привілейованому, відносно менш вразливому становищі під час криз та здатність їх переборювати» [4, с.73]. Таким чином, загальне явище стабільності передбачає здатність системи функціонувати, не змінюючи структури та знаходитися у стані рівноваги,

залишатися стабільною у часі.

Фінансово-кредитні відносини визначено як складові грошових відносин, пов'язані з формуванням та використанням грошових коштів для забезпечення безперервності процесу реального відтворення, а також отримання додаткового доходу від максимального використання фінансових ресурсів.

Шляхом поєднання змісту понять «фінансово-кредитні відносини» та «стабільність» можна розкрити зміст нового поняття «стабільність фінансово-кредитних відносин» (рис. 1). Стабільність фінансово-кредитних відносин – це здатність фінансових і кредитних відносин залишатися у стані рівноваги та протистояти впливу зовнішніх і внутрішніх факторів протягом певного проміжку часу.

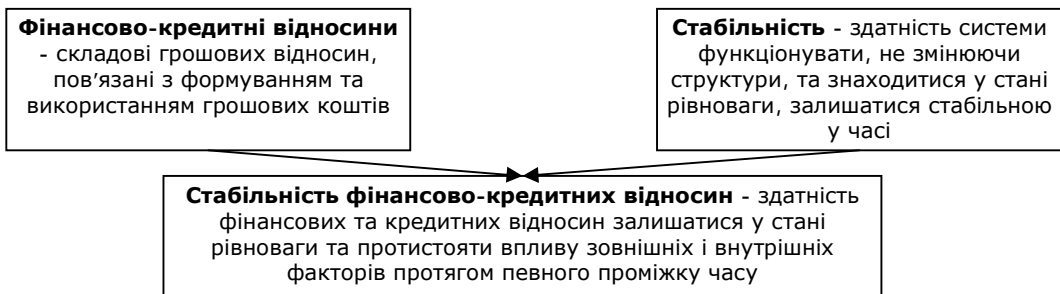

Рис. 1. Формування змісту поняття «стабільність фінансово-кредитних відносин»

Переходячи до визначення поняття стабілізації фінансово-кредитних відносин, необхідно чітко виділити методичний, теоретичний та нормативний його аспекти.

Методично поняття стабільності фінансово-кредитних відносин стоїть близько до природно-наукового розуміння і характеризує цей стан як тимчасове досягнення спокою, стану інертності. Відповідно стабілізація фінансово-кредитних відносин сприймається як процес досягнення стану спокою, коли зовнішні чинники впливу вирішуються системою самостійно, за мінімальних зусиль з боку суб'єктів господарювання.

Отже, фінансово-кредитні відносини знаходяться в стані стабільності, а ендогенні змінні (параметри системи, які характеризують результати її функціонування) залишаються стабільними навіть за умови короткострокових екзогенних змін. Система самобалансується, а вплив дестабілізуючих чинників «поглинається». Поняття стабілізації може бути застосоване і щодо окремих елементів фінансово-кредитних відносин, наприклад, стабілізація рівня доходів населення, кредитної ставки, стану зведеного бюджету тощо.

Теоретично поняття стабільності фінансово-кредитних відносин пов'язане зі змістом рівноваги на ринках фінансових та кредитних ресурсів. Стан рівноваги досягається тоді, коли врівноважуються між собою попит та пропозиція. Таким чином, теоретично стабілізація фінансово-кредитних відносин визначається як процес досягнення стану рівноваги між попитом і пропозицією на ринках

фінансових та кредитних ресурсів.

Порушення рівноваги на ринку фінансових ресурсів призводить до порушення критерію оптимальності розподілу вартості ВВП між суб'єктами господарювання. Якщо необґрунтовано зростає частка держави в розподілі, то це призводить до зменшення фінансових можливостей щодо розвитку господарюючих суб'єктів та населення. Наслідком такої ситуації є зменшення інвестиційної та споживчої активності в країні, а також зменшення результатів матеріального виробництва. В протилежному випадку, за умови зменшення фінансових ресурсів держави, виникають певні фінансові проблеми щодо виконання основних економічних її функцій.

Таким чином, стан рівноваги на ринку фінансових ресурсів у країні можна характеризувати як стан, за якого потреба в прирості фінансових ресурсів з боку господарюючих суб'єктів, населення та держави балансується з можливістю їх формування за рахунок розподілу вартості ВВП.

Розбалансування ситуації на ринку кредитних ресурсів призводить до спотворення самої природи кредиту і негативним чином впливає на грошовий обіг, що, в свою чергу, дестабілізує до певної міри всю економіку.

Перевищення пропозиції кредитних ресурсів над попитом на них є одним з вагомих чинників прискорення інфляційних процесів у країні. В протилежному випадку, обмеженість кредитних ресурсів не забезпечує стимулювання кінцевих результатів господарської діяльності товаровиробників, що, в свою чергу, уповільнює інвестиційну та інноваційну діяльність, унеможлиблює фінансове забезпечення структурних перетворень та економічний розвиток. Отже, стан рівноваги на ринку кредитних ресурсів характеризує стан, за якого потреба в прирості кредитних ресурсів з боку одних суб'єктів господарювання балансується з можливістю їх формування за рахунок вільних, тимчасово незадіяних ресурсів інших суб'єктів господарювання.

Таким чином, теоретично поняття стабілізації фінансово-кредитних відносин формулюється як процес досягнення стану збалансованості, рівноваги на ринках фінансових та кредитних ресурсів за умови високого (достатнього) рівня попиту та пропозиції.

Нормативне поняття стабільності фінансово-кредитних відносин ототожнюється з чітким визначенням основних параметрів, які характеризують стан стабільності бюджетної та кредитної систем країни. Серед основних з них можна визначити стан Державного бюджету країни, величину дефіциту бюджету в % до ВВП, частку кредитних ресурсів у фінансуванні дефіциту бюджету тощо. Відповідно, стабілізація фінансово-кредитних відносин характеризує, якими повинні бути умови (параметри) для досягнення стану стабільності.

Підсумовуючи, можна зробити висновок, що стабілізація фінансово-кредитних відносин є багатоаспектним поняттям і характеризує комплекс параметрів, чинників та заходів щодо досягнення оптимального стану

рівноваги на ринках фінансових та кредитних ресурсів (рис. 2).

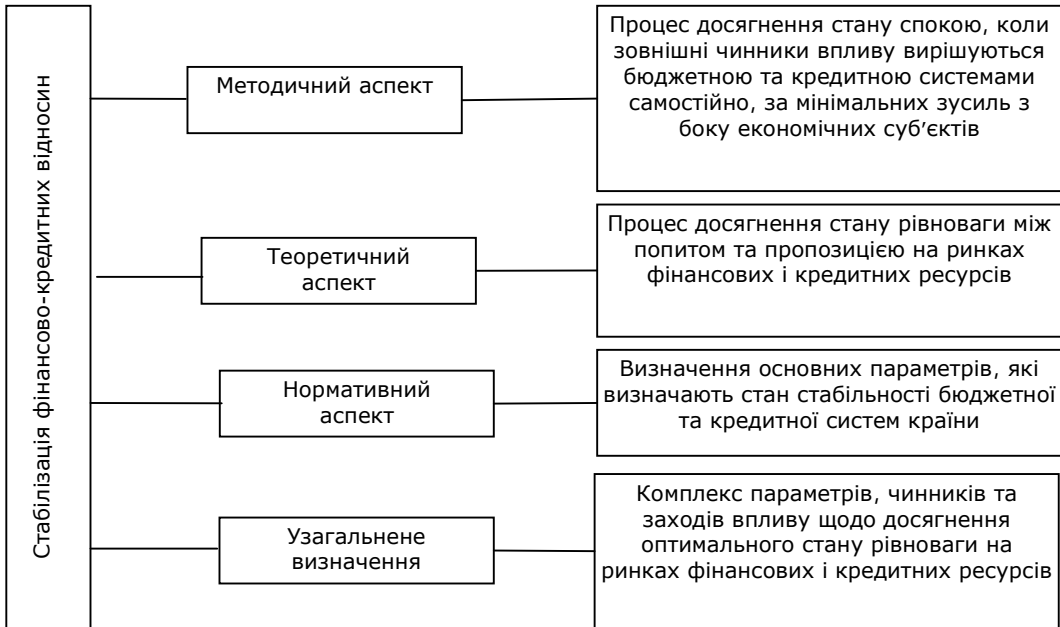

Рис. 2. Узагальнення змісту поняття «стабілізація фінансово-кредитних відносин»

Згідно з узагальнюючим визначенням, стабільність фінансово-кредитних відносин є тимчасово постійним явищем. Зміна різноманітних внутрішніх та зовнішніх чинників спроможна тимчасово вивести фінансово-кредитну систему зі стану рівноваги. Проте застосування внутрішніх інструментів або регуляторних заходів з боку держави забезпечують стійке повернення системи до врівноваженого стану. Оптимальною є ситуація, коли повернення системи до врівноваженого стану (спокою) відбувається за мінімального втручання з боку органів державного управління. За інших умов стан фінансово-кредитних відносин визначається як нестійкий.

Оскільки зовнішні чинники насправді реальні й не є постійними, держава має корегувати заходи впливу з метою пристосування фінансово-кредитних відносин до змінних умов. Таким чином, зміст стабілізаційної фінансово-кредитної політики держави полягає в оптимальному поєднанні (протидії) важелів впливу з боку держави з впливом зовнішніх чинників, які виводять фінансово-кредитну систему країни зі стану рівноваги, спокою. Досягнення оптимального стану рівноваги між попитом та пропозицією фінансово-кредитних ресурсів стабілізує ситуацію на товарному та грошовому ринках.

Список використаних джерел:

1. Википедия: свободная энциклопедия [Електронний ресурс]. – Доступний з: <http://ru.wikipedia.org>.
2. Ларионова И.В. Реорганизация коммерческих банков / И.В. Ларионова. – М.: Финансы и статистика, 2001. – 413 с.
3. Крухмаль О.В. Оцінка фінансової стійкості на підставі визначення критеріїв динамічної

стабільності діяльності банку / О.В. Крухмаль // Актуальні проблеми економіки. – 2006. - №9 (63). – С. 43-50.

4. Коломієць М.П. Словник іншомовних слів / М.П. Коломієць, Л.В. Молодова. – К. : Освіта, 1998. – 190 с.

5. Організаційно-методичні підходи до запровадження в НБУ системи оцінки стійкості фінансової системи. - К.: Центр наукових досліджень НБУ, 2005. – 97 с.

6. Шуміло І. Теоретичні і практичні аспекти аналізу стану фінансової системи економіки / І. Шуміло, В. Міщенко, Р. Лисенко // Вісник НБУ. – 2006. - №3. – С. 6-11.